Spolufinancováno Evropskou unií

Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy

Analýza projekce počtu dětí v mateřských školách a naplnění kapacit v období do roku 2035 za ORP

Analytická zpráva

Sekce informatiky, statistiky a analýz

Odbor školské statistiky a analýz

Praha, říjen 2026

Ministerstvo školství mládeže a tělovýchovy
Karmelitská 529/5, 118 12 Praha 1
T: +420 234 811 111

msmt.gov.cz

Název projektu: Datově-analytická podpora pro hodnocení a řízení vzdělávací soustavy ČR
Registrační číslo projektu: CZ.02.02.XX/00/22_005/0002901

Obsah

Úvod **3**

Demografický aspekt analýzy **4**

Plodnost a porodnost 4

Migrace 6

Projekce mateřských škol **9**

Docházka do mateřských škol ..... **Chyba! Záložka není definována.**

Kapacity v mateřských školách 10

Limity a rizika projekce **14**

Úvod

Hlavním cílem demografické projekce dětí v mateřských školách do roku 2035 je předpovědět co nejpravděpodobnější vývoj jejich počtu v předškolních zařízeních. Tento očekávaný vývoj slouží jako klíčový podklad pro plánování a využití kapacit na úrovni obcí s rozšířenou působností (ORP).[1]

Zatímco metodická část textu popisuje způsoby výpočtu základní projekce obyvatelstva a z ní odvozené projekce dětí v mateřských školách, analytická část se zaměřuje na vymezení a popis hlavních cílů. Tím primárním je představit očekávaný vývoj počtu dětí v předškolním vzdělávání nejen plošně za celou Českou republiku, ale i detailně na úrovni jednotlivých ORP. Očekávaný vývoj je přímým důsledkem významné demografické změny po roce 2021, která se vyznačuje prudkým a kontinuálním poklesem úhrnné plodnosti i absolutního počtu živě narozených dětí.

Na úvod je vhodné tyto dva základní demografické ukazatele přesněji vymezit a zdůraznit, že je nezbytné zohledňovat oba současně. Intenzita plodnosti, vyjádřená ukazatelem úhrnné plodnosti, odráží reálné reprodukční chování. Vyjadřuje průměrný počet živě narozených dětí, které by se narodily jedné ženě během jejího reprodukčního období (15–49 let) za předpokladu, že by si intenzita plodnosti v daném roce zachovala v průběhu času konstantní úroveň. Hodnoty pod hranicí prosté reprodukce (přibližně 2,1 dětí na ženu) přitom znamenají, že populace bude v dlouhodobém horizontu v důsledku přirozené měny ubývat.

I při klesající úrovni plodnosti však může paradoxně docházet k růstu počtu živě narozených dětí. Tento stav nastává v momentě, kdy do věku s nejvyšší pravděpodobností narození dítěte vstupují silné populační ročníky žen. V současné České republice se však děje pravý opak, do reprodukčního věku se dostávají populačně velmi slabé ročníky z přelomu tisíciletí.

Kombinace těchto dvou faktorů nevyhnutelně povede k výraznému úbytku dětí v mateřských školách. V následujících kapitolách však ukážeme, že tento vývoj nebude regionálně jednotný. Na základě aktuálních demografických trendů lze totiž na úrovni jednotlivých ORP předpokládat velmi odlišnou intenzitu poklesu počtu dětí v mateřských školách.

Dalším důležitým cílem této populační projekce je porovnat očekávaný počet dětí s maximální povolenou kapacitou mateřských škol. Analýza i následná vizualizace pracují se dvěma přístupy: v prvním z nich se odhadované počty vztahují k celkové kapacitě všech předškolních zařízení, ve druhém pak výhradně ke kapacitě veřejných mateřských škol (tedy s vyloučením soukromých a církevních subjektů). Toto rozlišení má svůj jasný smysl. Z pohledu státní strategie je totiž zapotřebí se v první řadě zabývat veřejnými zřizovateli. V případě mateřských škol se jedná především o samotné obce, na kterých leží hlavní odpovědnost za zajištění dostatečných míst pro předškolní vzdělávání.

Závěrečná vizualizace přináší odlišný úhel pohledu. Nesoustřeďuje se totiž výhradně na děti v mateřských školách, ale ve zjednodušené formě ukazuje, do jaké míry jsou celkově zajištěny kapacity pro celou populaci dětí v předškolním věku. Jedná se o teoretický model, ve kterém cílovou skupinu (čitatel) představují všechny děti ve věku 2 až 6 let. Zohledňujeme přitom fakt, že podíl šestiletých dětí v předškolních zařízeních je již z podstaty věci nižší a v kontextu chystané novely omezující odklady školní docházky není jejich setrvávání v mateřských školách ani cílem vzdělávací politiky. Na straně nabízených míst (ve jmenovateli) jsou pak ke kapacitám mateřských škol připočteny i kapacity dětských skupin.

Hlavním cílem tohoto srovnání je ukázat, zda bude v důsledku očekávaného poklesu dětské populace k dispozici dostatek míst. Každá demografická změna, byť vnímaná negativně, s sebou totiž přináší i příležitosti, v tomto případě šanci reálně zajistit dostupnou předškolní péči pro všechny děti již od dvou let věku. Stejně jako u předchozích částí analýzy je i zde stěžejní sledovat poměr očekávaného počtu dětí a možných kapacit v detailu jednotlivých ORP, neboť právě vizualizace těchto dat zřetelně odkrývá významná územní specifika.

[1] Jedná se o Správní obvody obcí s rozšířenou působností (SO ORP). Jsou to oblasti, ve kterém určená obec má přenesenou působnost státní správy. V analýze využíváme zkratku ORP pro lepší přehlednost.

Demografický aspekt analýzy

Plodnost a porodnost

V první řadě představíme budoucí vývoj České republiky z hlediska plodnosti a porodnosti. Jak již bylo naznačeno v předešlých odstavcích, v současné době prochází ČR významným demografickým předělem, který se vyznačuje hlubokým poklesem počtu živě narozených dětí, vycházejícím z rychlého snižování úhrnné plodnosti. Tato poměrně bezprecedentní událost však stále není ukončena, a pokles plodnosti i porodnosti tak bude pokračovat i v letošním roce (2026). S dalším, i když již pomalejším poklesem lze podle posledně dostupných čtvrtletních údajů z ČSÚ počítat také v následujících letech. Otázkou zůstává, kdy se tento trend zastaví. Pro zasazení do širšího kontextu je vhodné vzít v úvahu fakt, že v některých evropských státech je plodnost ještě nižší – v roce 2024 byla například v Polsku úroveň úhrnné plodnosti na úrovni 1,14. Německo se Slovenskem a Rakouskem v roce 2024 měly podobnou úroveň plodnosti a trajektorii jako v ČR, tudíž se ve středoevropském prostoru nejedná o ojedinělý jev.

V kontextu projekce mateřských škol je nutné brát v potaz zejména vývoj v posledních letech. Ve druhé dekádě 20. století se v ČR počet narozených držel stabilně kolem 110 000. V České republice byla v roce 2021 úhrnná plodnost na úrovni 1,83 dítěte na jednu ženu. Po tomto roce začalo docházet k poklesu počtu narozených. V roce 2021 se narodilo 111 tisíc dětí. V roce 2022 naposledy celkový počet narozených překročil hranici 100 tisíc (konkrétně 101 299). V následujících letech pak stále dochází k poklesu porodnosti. Až v roce 2025 se ČR dostala pod hranici 80 tisíc (77,7 tisíc), což vede k velkým změnám v pohlavně-věkové struktuře českého obyvatelstva a má velké dopady na plánování kapacit mateřských škol. Zásadním faktorem v následujících letech bude i fakt, že se do věku maximální reprodukce dostávají velmi slabé ročníky z přelomu tisíciletí.

Jak ukazuje graf 1, vývoj úhrnné plodnosti i porodnosti vykazuje jak v minulosti, tak v námi projektovaném období výrazné proměny. Do roku 2021 úhrnná plodnost v ČR rostla až nad hodnotu 1,83, což představovalo v celoevropském kontextu poměrně nebývalou úroveň. Po roce 2021 však započal prudký pokles obou ukazatelů. Z vývoje v posledních třech letech nicméně vyplývá, že tempo tohoto propadu začíná postupně zpomalovat.

K tomuto poklesu došlo nejen v České republice, ale i v drtivé většině evropských zemí (s výjimkou Portugalska). Je však nutné podotknout, že v ČR byl tento propad z mnoha důvodů podstatně výraznější. Zatímco ještě v roce 2021 dosahovala Česká republika nejvyšší úrovně úhrnné plodnosti v EU, v roce 2023 se již řadila k evropskému průměru. Protipandemická opatření a následné vypuknutí války na Ukrajině bývaly častými argumenty pro vysvětlení tohoto vývoje, s odstupem času se však ukazuje, že pokles může mít i hlubší příčiny. Mezi ně patří například:

- drahá a nedostupná péče o děti;
- drahé a nedostupné bydlení;
- vysoké nároky na životní standard u mladých generací;
- hledání jiných identit než jako rodiče;
- upřednostňování individuálních potřeb na úkor rodiny;
- změna postavení žen, kdy stále více žen upřednostňuje kariéru před mateřstvím, protože kombinovat obojí je obtížné;
- sociální tlak neboli přetrvávající tradiční očekávání.

Tento vývojový trend výrazně komplikuje odhad budoucího vývoje a ztěžuje jeho projekci. Proto je klíčovou součástí předkládané projekce sledování regionální diferenciace na úrovni správních obvodů obcí s rozšířenou působností (ORP). Pro úplnost je třeba připomenout, že projekční model byl primárně koncipován na úrovni okresů a následně transformován na úroveň ORP. Z toho důvodu vykazují jednotlivé ORP v rámci téhož okresu

shodné hodnoty. Jak vyplývá z grafu 1 a navazující metodiky, projekce u úhrnné plodnosti přiřazuje jednu hodnotu z rozpětí 1,22–1,35. Rozpětí umožňuje lépe ilustrovat reálnou variabilitu plodnosti mezi jednotlivými ORP. Jak již bylo uvedeno v metodické části, úhrnná plodnost je v rámci použitého modelu uvažována jako konstantní parametr po celé projekční období.

Graf 1: Úhrnná plodnost a počty narozených v období 2015–2035, od roku 2026 projektované stavy

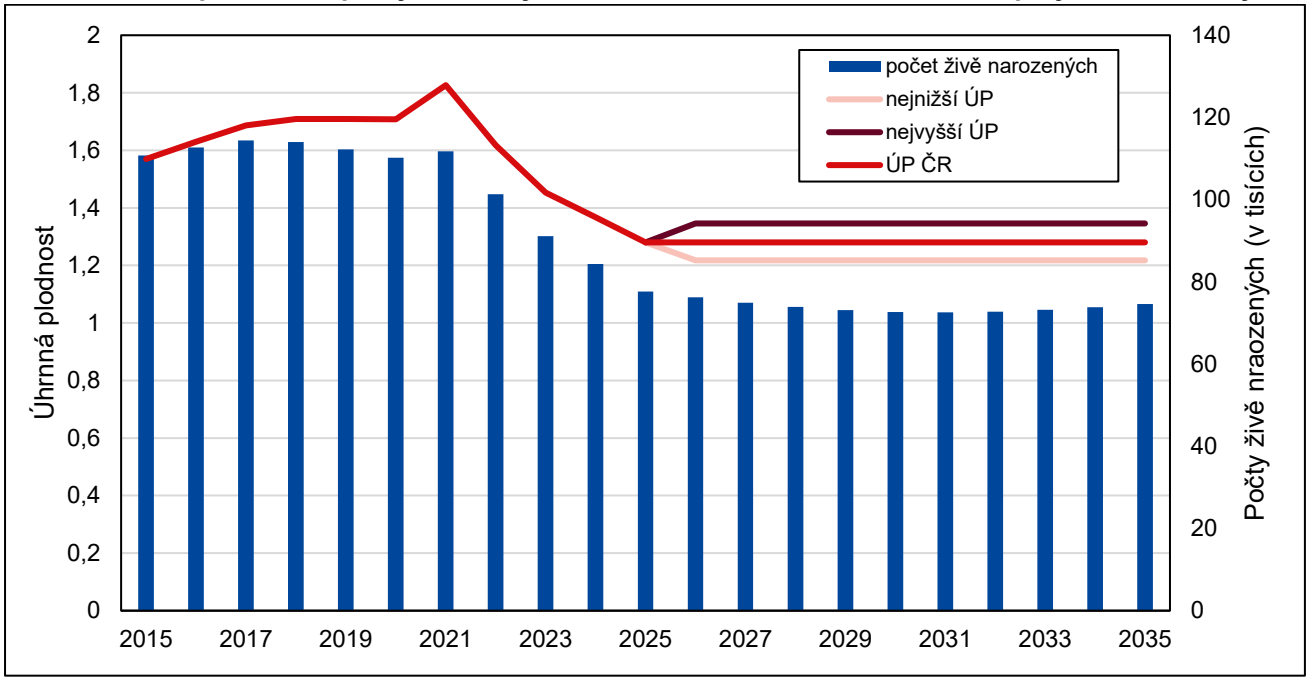

Zdroj: ČSÚ, MŠMT

Na základě nejpravděpodobnějšího vývojového scénáře lze v následujících letech očekávat mírný pokles počtu živě narozených dětí. Jelikož je hodnota úhrnné plodnosti v modelu nastavena jako konstantní, je tento vývoj způsoben výhradně proměnou věkové struktury žen v reprodukčním věku. Vzhledem k očekávanému poklesu počtu žen v tomto věkovém rozmezí ukazuje projekce mezi lety 2026 a 2031 snížení ročního počtu narozených na úroveň přibližně 72 500. Po roce 2031 by však měl v důsledku příznivější věkové struktury žen nastat opětovný nárůst, a to až na hodnotu 74 641 v roce 2035.

Nyní se zaměříme na regionální diferenciaci plodnosti. Lze konstatovat, že nejvyšší úrovně plodnosti dosahují ORP v oblasti Kraje Vysočina a Kroměřížska, zatímco nejnižší hodnoty se soustřeďují na západě Čech a v Praze. Jak již bylo uvedeno v metodické části, projekce pracovala s pevně vymezeným intervalem plodnosti. Důvodem pro toto omezení byla snaha předejít situaci, kdy by při širším rozpětí parametrů docházelo v projekci k nerealisticky divergentnímu vývoji mezi jednotlivými ORP. Nejvyšší hodnota byla stanovena na 1,35 dítěte na jednu ženu, zatímco nejnižší na 1,22. Většina ORP se přitom pohybovala v blízkosti celorepublikového průměru úhrnné plodnosti, který činí přibližně 1,28.

Migrace

Druhou složkou předkládané demografické projekce je migrace, která v sobě, jak již bylo vysvětleno v metodice, zahrnuje i úmrtnost. Pro tento typ projekce je však úmrtnost poměrně zanedbatelná, přičemž mírný význam vykazuje pouze u žen v reprodukčním věku. Migrace představuje velmi specifický parametr populačních prognóz. V naší analýze se zaměříme především na migraci žen ve věku 15–49 let a dětí ve věku 2 až 6 let v kontextu této projekce mateřských škol. Tento výběr také odráží skutečnost, že projekce byla provedena dvoufázově. První fáze byla zpracována pro ženy a druhá pro celkovou populaci (více v metodických pokynech).

Stejně jako v případě plodnosti vykazuje i migrace výraznou regionální diferenciaci, přičemž meziprostorové rozdíly jsou u migračního salda ještě hlubší. Zahraniční i vnitřní migrace hraje v celkovém populačním vývoji ČR zásadní roli. Z hlediska věkové struktury je migrační intenzita tradičně vysoká u nejmladších věkových skupin dětí, což souvisí se stěhováním celých rodin (v odborné literatuře se hovoří o sekundárním vrcholu migrační křivky). Následně se migrační aktivita dočasně utlumuje a nejvýrazněji vzrůstá u mladých dospělých, kteří se stěhují za terciárním vzděláváním či pracovními příležitostmi (tzv. primární vrchol migrační křivky). Prostorově je nejsilnější migrační atraktivita charakteristická pro Prahu a její suburbanizované zázemí, přičemž obdobný trend se týká drtivé většiny krajských měst a jejich přímého okolí. Naopak k nejvýraznějšímu odlidňování dochází v pohraničních oblastech, specificky pak ve Slezsku. Výjimku v tomto regionu představuje Ostrava, která v posledních letech svůj populační úbytek postupně zmírňuje. Tyto odlehlé oblasti bývají často spjaty s útlumem těžkého průmyslu a těžební činnosti, pročež zůstává celková rezidenční atraktivita pohraničních částí Sudet nadále nízká.

Migrace se do roku 2020 vyznačovala zcela jednoznačnými a dlouhodobě stabilními trendy. Vysoké migrační přírůstky ve věkové skupině 15–49 let vykazovaly dominantně ORP v blízkém zázemí Prahy a Brna. Mezi limitující faktory patří rostoucí ekonomické náklady a celková nedostupnost bydlení. V důsledku pandemie onemocnění covid-19 a vypuknutí války na Ukrajině se však dosavadní migrační vzorce výrazně proměnily. Do popředí vystoupila především zahraniční migrace, zatímco rezidenční stěhování do suburbánních ORP ztratilo část své původní atraktivity – mimo jiné právě v důsledku odkládání zakládání rodin a odložení narození dětí. Zahraniční migrace zejména mířila do velkých měst (Praha, Brno) a také do západních Čech, které jsou výhodné svou blízkostí německých hranic (např. Tachovsko).

Pro kvantifikaci migračních aktivit v ČR na úrovni ORP předkládáme níže uvedené tabulky. První z nich zachycuje ORP s nejvyššími a nejnižšími hodnotami migračního salda za rok 2025. Následující tabulka pak představuje rozdíl mezi roky 2023 a 2025, což je klíčové pro srovnání doznívajícího migračního roku (ovlivněného příchodem uprchlíků z Ukrajiny) s obdobím, kdy se migrační aktivita postupně navrací do stabilnějšího režimu. Je to důležité pro pochopení změn migrační aktivity v nedávném období.

Jak ukazuje Tab. 2, z hlediska migrace ve věku 2–6 let vykazují nejvyšší atraktivitu ORP Černošice, Brandýs nad Labem-Stará Boleslav a Říčany. Mezi nejatraktivnější oblasti se řadí rovněž další středočeská města, přičemž do první desítky patří také Lysá nad Labem, Nymburk či Poděbrady. Na opačném konci spektra se v této věkové kategorii nacházejí i největší metropole (např. Praha a Brno) a do stejné skupiny méně atraktivních regionů pro rodiny s malými dětmi lze zařadit i oblasti Karlovarského a Plzeňského kraje (Sokolov, Kraslice, Tachov) či výše zmíněné Slezsko – konkrétně ORP Krnov nebo Rýmařov. V případě ženské populace je situace částečně obdobná. Nejvyšší migrační atraktivitu vykazují ORP Lysá nad Labem, Nymburk či Poděbrady. Na předních příčkách u migrace žen se drží také Praha, Brandýs nad Labem-Stará Boleslav a moravská města Olomouc či Litovel. Naopak skupina nejméně atraktivních ORP je u žen z velké části tvořena oblastmi Kraje Vysočina (Telč, Jihlava, Světlá nad Sázavou), nicméně s dětskou kategorií sdílí neatraktivitu severních regionů jako Česká Lípa či Nový Bor a slezských ORP Krnov a Rýmařov. Obecně tak lze nadále hovořit o přetrvávající nízké rezidenční atraktivitě pohraničních (sudetských) oblastí.

Tab. 2: ORP s nejvyššími/nejnižšími migračními přírůstky v roce 2025 z hlediska migrace ve věcích 2–6 let nebo migrace žen ve věcích 15–49 let v ČR (v %)

migrace ve 2–6 letech		
ORP	kód	migrace
Černošice	2105	103,72
Brandýs nad Labem-Stará Boleslav	2103	103,33
Říčany	2122	103,33
Lysá nad Labem	2113	103,01
Nymburk	2118	103,01
Poděbrady	2119	103,01
Beroun	2102	101,85
Hořovice	2108	101,85
Benešov	2101	101,68
Vlašim	2125	101,68
Krnov	8114	99,19
Rýmařov	8120	99,19
Stříbro	3213	98,99
Tachov	3215	98,99
Česká Lípa	5101	98,86
Nový Bor	5106	98,86
Brno	6203	98,57
Praha	1000	98,53
Kraslice	4104	98,19
Sokolov	4107	98,19

migrace žen		
ORP	kód	migrace
Lysá nad Labem	2113	102,00
Nymburk	2118	102,00
Poděbrady	2119	102,00
Praha	1000	101,77
Brandýs nad Labem-Stará Boleslav	2103	101,71
Říčany	2122	101,71
Litovel	7105	101,53
Olomouc	7107	101,53
Šternberk	7110	101,53
Uničov	7112	101,53
Česká Lípa	5101	99,16
Nový Bor	5106	99,16
Havlíčkův Brod	6102	99,05
Chotěboř	6104	99,05
Světlá nad Sázavou	6111	99,05
Bruntál	8103	98,71
Krnov	8114	98,71
Rýmařov	8120	98,71
Jihlava	6105	98,28
Telč	6112	98,28

Zdroj: ČSÚ

Při analýze podílu mezi roky 2023 a 2025, který zachycuje následující Tab. 3, je klíčové sledovat posuny v migrační atraktivitě jednotlivých území. Výpočet byl proveden následovně: v čitateli je migrační index za daný ORP v roce 2025 a ve jmenovateli totožně s rokem 2023. Interpretačně to ukazuje změnu „migrační atraktivity“ mezi roky 2023 a 2025. Výpočet byl proveden odděleně pro migraci dětí ve věku 2–6 let a pro migraci žen 15–49 let. Situace je v tomto případě odlišná od předchozího statického přehledu. Správní obvody, které mezi lety 2023 a 2025 zaznamenaly nárůst migračního salda, totiž vykazují velmi vysoký vnitřní migrační potenciál i po odeznění hlavní ukrajinské migrační vlny.

Z hlediska migrace dětí ve věku 2–6 let vykazují tento pozitivní trend zejména středočeská ORP (Lysá nad Labem, Nymburk, Poděbrady) a velmi výrazně také oblast Orlicka (např. Česká Třebová, Králíky, Lanškroun, Ústí nad Orlicí, Vysoké Mýto či Žamberk). V případě ženské populace lze vyzdvihnout oblasti Lounska (Louny, Podbořany, Žatec), Kolínska (Český Brod, Kolín) a také ORP na Olomoucku (Litovel, Olomouc, Šternberk). Naopak na migrační atraktivitě po zklidnění situace spojené s ukrajinskou krizí nejvíce tratil západ Čech – u žen

konkrétně ORP Aš, Cheb a Mariánské Lázně, a u obou sledovaných skupin oblasti jako Stříbro či Tachov. K nim se u dětské migrace řadí rovněž zázemí Brna (Šlapanice, Tišnov, Židlochovice) nebo jihočeský Písek a Milevsko. Skupinu ztrácejících regionů u žen doplňuje také Vysočina (Jihlava, Telč). Pozoruhodným případem v tomto žebříčku je ORP Praha u dětské složky, nebo Plzeň, Mladá Boleslav a Mnichovo Hradiště u žen. Z dat je patrné, že tato města byla mimořádně migračně atraktivní v roce 2023 na vrcholu ukrajinské krize, avšak v následném období zaznamenala výraznější pokles přirozeného i migračního přírůstku.

Tab. 3: Podíl v migračním přírůstku/úbytku mezi lety 2023 a 2025 z hlediska migrace dětí 2–6 letech a migrace žen v 15–49 let

migrace ve 2–6 letech		
ORP	kód	migrace
Lysá nad Labem	2113	101,46
Nymburk	2118	101,46
Poděbrady	2119	101,46
Česká Třebová	5301	101,18
Králíky	5305	101,18
Lanškroun	5306	101,18
Ústí nad Orlicí	5313	101,18
Vysoké Mýto	5314	101,18
Žamberk	5315	101,18
Litvínov	4206	100,79
Šlapanice	6216	98,47
Tišnov	6217	98,47
Židlochovice	6221	98,47
Kraslice	4104	98,35
Sokolov	4107	98,35
Praha	1000	98,33
Milevsko	3107	98,30
Písek	3108	98,30
Stříbro	3213	97,87
Tachov	3215	97,87

migrace žen		
ORP	kód	migrace
Louny	4207	100,70
Podbořany	4210	100,70
Žatec	4216	100,70
Český Brod	2106	100,65
Kolín	2110	100,65
Kralovice	3206	100,56
Nýřany	3208	100,56
Litovel	7105	100,51
Olomouc	7107	100,51
Šternberk	7110	100,51
Mladá Boleslav	2115	97,12
Mnichovo Hradiště	2116	97,12
Plzeň	3209	96,09
Stříbro	3213	95,54
Tachov	3215	95,54
Jihlava	6105	95,34
Telč	6112	95,34
Aš	4101	95,16
Cheb	4102	95,16
Mariánské Lázně	4105	95,16

Zdroj: ČSÚ

Projekce mateřských škol

Děti vzdělávané v mateřských školách

V první fázi analýzy bude pozornost zaměřena na vývoj podílu dětí navštěvujících mateřské školy podle jednotlivých věkových kategorií od 2 do 6 let v období mezi lety 2022 a 2025 za celou Českou republiku. Jak ukazuje Graf 2, nejvyšší míru vykazuje věková skupina 3–5letých, u níž v každém jednotlivém věku přesahuje 80 % a ve věku 4 a 5 let dosahuje dokonce hranice přes 90 %. Děti ve věku 2 let vykazují obecně nižší míru zapojení do předškolního vzdělávání, v posledních čtyřech letech však u nich lze pozorovat plynulý nárůst. U věkové skupiny 6letých naopak registrujeme pokles, který je přímým důsledkem legislativní novely upravující podmínky odkladů povinné školní docházky.

Graf 2: Podíl dětí navštěvující MŠ podle věku v období 2022–2025 v ČR

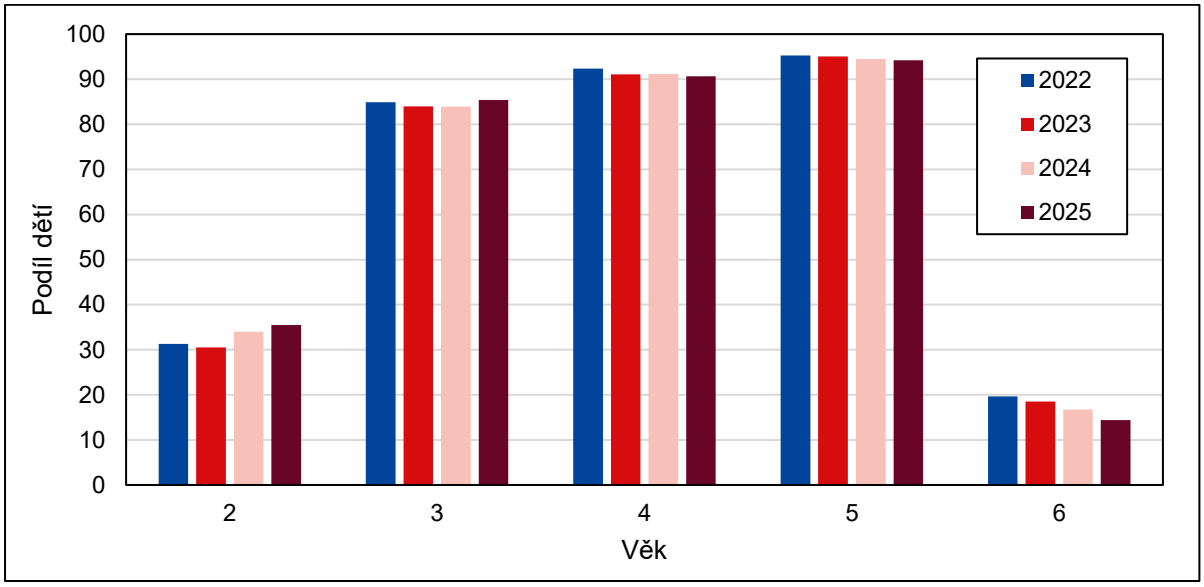

Zdroj: MŠMT, ČSÚ

Níže uvedený krabicový graf (Graf 3) zachycuje rozložení podílů dětí navštěvující MŠ podle věku za časové období 2023–2025, tedy ve shodě s výpočetním postupem použitým v projekci. Stejně jako v případě předchozího grafu pozorujeme diferencování podle věku. Klíčovým poznatkem vyplývajícím z tohoto zobrazení je fakt, že v některých ORP může podíl dětí navštěvujících mateřské školy přesahovat 100 %. Tento jev je způsoben meziregionální spádovostí, kdy děti navštěvují MŠ v jiném ORP, než ve kterém mají trvalé bydliště, přičemž se tento trend týká především věkových kategorií 4 a 5 let. Dalším významným zjištěním je značná variabilita v míře docházky dvouletých dětí, kde rozpětí mezi jednotlivými ORP dosahuje od 10 % až k téměř 70 %.

Graf 3: Rozložení účasti ve vzdělávání v MŠ v jednotlivých věcích za ORP v letech 2023–2025 v ČR

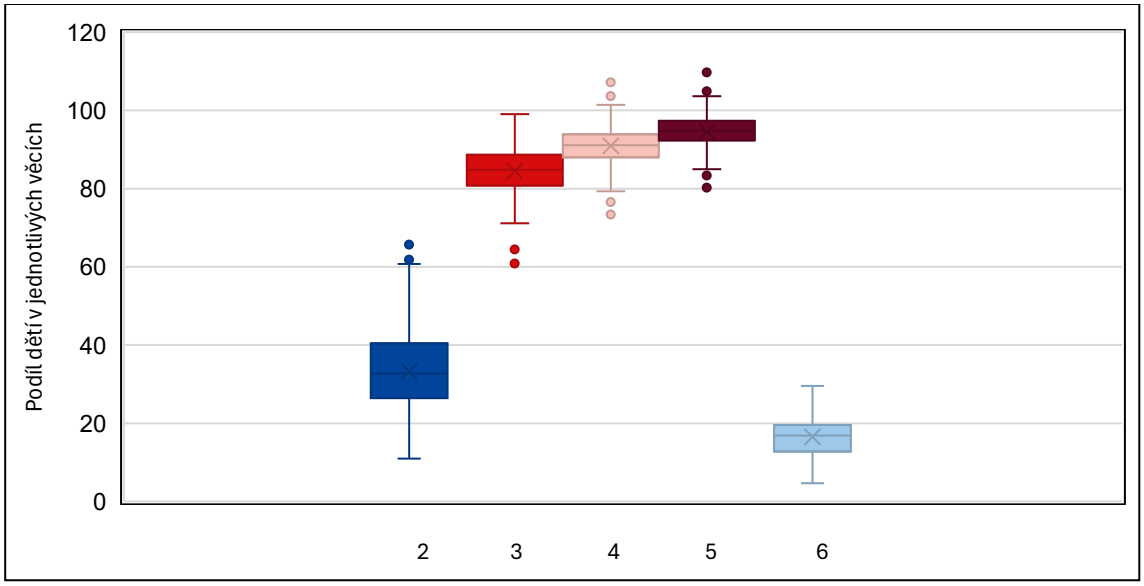

Zdroj: ČSÚ, MŠMT

Kapacity v mateřských školách

Výstupní ukazatele projekce mateřských škol se zaměřují na kapacitní vytížení MŠ v jednotlivých ORP. Tyto ukazatele uvažují tři odlišné perspektivy, které byly již zmíněny v úvodu:

- Počet dětí v mateřských školách v jednotlivých SO ORP v letech 2025–2035 v přepočtu na **celkové kapacity MŠ**;
- Počet dětí v mateřských školách v jednotlivých SO ORP v letech 2025–2035 v přepočtu na **veřejné kapacity MŠ**;
- Počet dětí ve věku 2–6 let v jednotlivých SO ORP v letech 2025–2035 v přepočtu na celkové **kapacity mateřských škol a dětských skupin**.

Analytická část se zaměřuje na deset ORP s nejnižším a nejvyšším kapacitním vytížením v časovém srovnání let 2025 (poslední známý reálný stav) a 2035 (koncový rok projekce). Mezi ORP s nejnižšími hodnotami kapacitního vytížení se v roce 2025 řadily především obvody ze zmiňovaných českých a moravských Sudet. V těchto oblastech dosahuje kvalita života podle řady indikátorů dlouhodobě nízkých hodnot, což vede k jejich postupné depopulaci. Na druhé straně nelze hovořit o jednolitém souvislém území; jde spíše o souběh více nepříznivých socioekonomických ukazatelů. Často se jedná o strukturální problém, jehož primární příčina nespočívá v samotném nadbytku kapacit mateřských škol. Vedle migračního úbytku přispívá k nízkému využití stávajících kapacit rovněž nižší ochota rodičů v sociálně zatížených lokalitách posílat děti do předškolního vzdělávání. Tyto faktory, pokud nedojde k zásadní legislativní změně, se tak přirozeně promítají i do budoucích trendů.

V první řadě je analýza provedena pro ukazatel *Počet dětí v mateřských školách v jednotlivých SO ORP v letech 2025–2035 v přepočtu na celkové kapacity MŠ*. V celorepublikovém průměru lze konstatovat, že celkové kapacity zůstávají v obou sledovaných letech (2025 i 2035) pod hranicí 100 %. Nicméně kvůli velmi nízké docházce dvouletých dětí nelze říci, že by kapacita byla dostatečná. Celkové kapacity mateřských škol zahrnují i soukromé školy, které mohou mít kapacity vyšší, než je reálný stav. Tudíž je potřeba operovat s hranicí 90 %, která již skutečně značí nedostatečnost kapacity v daném ORP. Míra využití kapacit však není regionálně rovnoměrná a nevykazuje ani jednoznačný prostorově uspořádaný gradient. Obecně nicméně platí, že

nejvyšším kapacitním zatížením čelí rezidenčně atraktivní lokality, jak lze ostatně vidět na Tab. 4. Z vývojových trendů je současně patrné, že se složení desítky nejzatíženějších ORP v následujících deseti letech částečně promění, což je důsledkem odlišného počtu živě narozených dětí a odlišného migračního potenciálu v jednotlivých obvodech. V roce 2025 dle stanovené hranice nedostatečnosti na úrovni 90 % můžeme konstatovat, že ORP na prvních 9 místech v žebříčku mají nedostatečnou kapacitu. Mezi ně můžeme zařadit – Nový Bydžov, Votice, Hořovice, Dobříš apod. Jsou to ORP zasazené do Středočeského kraje kolem Prahy. Naopak struktura ORP s nejnižší naplněností celkových kapacit zůstává pro nadcházející desetiletí relativně stálá, dlouhodobě mezi ně patří například Bystřice nad Pernštejnem, Přerov, Nový Bor, Broumov nebo Krnov.

Tab. 4: Počet dětí v mateřských školách v jednotlivých ORP za roky 2025 a 2035 v přepočtu na celkové kapacity MŠ (v %)

2025			2035		
ORP	Kód ORP	v %	ORP	Kód ORP	v %
Nový Bydžov	5212	95,38	Votice	2126	68,92
Votice	2126	94,59	Nymburk	2118	66,21
Hořovice	2108	93,89	Lysá nad Labem	2113	65,77
Dobříš	2107	93,23	Hořovice	2108	65,03
Mnichovo Hradiště	2116	91,99	Slaný	2124	64,42
Český Brod	2106	90,43	Kladno	2109	63,57
Turnov	5109	90,34	Bílina	4201	61,89
Vizovice	7211	90,09	Vlašim	2125	60,17
Vlašim	2125	90,04	Poděbrady	2119	59,92
Neratovice	2117	89,71	Praha	1100	59,24
Krnov	8114	69,43	Bystřice nad Pernštejnem	6101	43,44
Broumov	5201	69,36	Vítkov	8122	43,27
Český Krumlov	3103	68,10	Nový Bor	5106	42,18
Přerov	7109	67,41	Rýmařov	8120	41,87
Nový Bor	5106	67,35	Přerov	7109	41,73
Konice	7103	66,98	Broumov	5201	41,21
Bystřice nad Pernštejnem	6101	66,70	Lipník nad Bečvou	7104	40,49
Vrchlabí	5215	66,00	Krnov	8114	40,31
Jeseník	7102	65,34	Jeseník	7102	38,48
Kraslice	4104	63,02	Kraslice	4104	36,36

Zdroj: ČSÚ, MŠMT

Druhý použitý ukazatel přináší změnu ve jmenovateli, kdy je namísto celkových kapacit uvažována kapacita veřejných mateřských škol. Cílem tohoto ukazatele je ověřit, zda by projektovaný počet dětí v MŠ pokryla pouze veřejná zařízení zřizovaná obcemi. Jak ukazuje následující tabulka 5, v roce 2025 byla veřejná kapacita nedostatečná již **v** mnohem větší míře, což reálně dokládá, že v atraktivních regionech je nabídka předškolního vzdělávání velmi nedostatečná. Na základě projektovaných trendů se ovšem očekává, že do roku 2035 budou při zachování současného stavu veřejné kapacity MŠ dostačovat ve všech ORP v ČR. V roce 2035 tak dosáhne

nejvyšší míra kapacitního zatížení úrovně 68,92 % (ORP Votice) a nejnižší 36,36 % (ORP Kraslice). Otázkou zůstává, zda v budoucnu nedojde ke krizovému či strukturálnímu výkyvu v plodnosti nebo migraci. Při případném dalším poklesu plodnosti by byla naplněnost ještě nižší. Důležitou metodickou poznámkou je skutečnost, že u řady ORP vycházejí hodnoty prvního a druhého ukazatele zcela totožně. Tento jev je dán absencí soukromých či církevních mateřských škol v daných obvodech, v důsledku čehož se jejich celková kapacita plně rovná kapacitě veřejné.

Tab. 5: Počet dětí v mateřských školách v jednotlivých ORP za roky 2025 a 2035 v přepočtu na kapacity veřejných MŠ (v %)

2025			2035		
ORP	Kód ORP	v %	ORP	Kód ORP	v %
Lipník nad Bečvou	7104	107,65	Votice	2126	68,92
Říčany	2122	103,65	Slaný	2124	68,74
Beroun	2102	100,18	Nymburk	2118	68,24
Černošice	2105	97,03	Praha	1100	67,24
Pacov	6109	96,89	Kladno	2109	67,12
Mnichovo Hradiště	2116	96,11	Hořovice	2108	66,01
Dobříš	2107	95,89	Lysá nad Labem	2113	65,77
Nový Bydžov	5212	95,38	Říčany	2122	65,07
Hořovice	2108	95,31	Vodňany	3117	64,47
Poděbrady	2119	94,71	Poděbrady	2119	64,38
Jilemnice	5104	71,16	Trhové Sviny	3113	44,53
Rýmařov	8120	71,03	Tišnov	6217	44,39
Vimperk	3116	70,71	Vimperk	3116	43,80
Králíky	5305	70,68	Bystřice nad Pernštejnem	6101	43,44
Český Krumlov	3103	68,10	Vítkov	8122	43,27
Vrchlabí	5215	67,47	Broumov	5201	43,09
Konice	7103	66,98	Rýmařov	8120	41,87
Bystřice nad Pernštejnem	6101	66,70	Krnov	8114	41,59
Jeseník	7102	65,89	Jeseník	7102	38,81
Kraslice	4104	63,02	Kraslice	4104	36,36

Zdroj: ČSÚ, MŠMT

Posledním a velmi důležitým ukazatelem je Počet dětí ve věku 2–6 let v jednotlivých SO ORP v letech 2025–2035 v přepočtu na celkové kapacity mateřských škol a dětských skupin. Tento indikátor modeluje teoretickou situaci, kdy by do mateřských škol a dětských skupin nastoupila kompletní populace dětí dané věkové kategorie. Výsledky pro rok 2025 v Tab. 6 ukazují, že při stoprocentní účasti by kapacity nebyly dostatečné v téměř všech ORP, konkrétně ve 195 z 206 ORP. To dokládá, že stávající infrastruktura by nedokázala pojmout veškeré děti ve věku 2–6 let. Jelikož však reálně ne všechny děti této věkové skupiny MŠ či dětské skupiny navštěvují (jak bylo doloženo na grafu 2 znázorňujícím věkovou strukturu docházky), není situace kritická. V desítce ORP

s nejnižším zatížením se hodnoty pohybují v rozmezí 86–98 %, přičemž pouze 11 ORP by dokázalo plně pokrýt celou populaci dětí ve věku 2–6 let.

V roce 2035 by při stávající nabídce míst chyběly kapacity pouze v pěti ORP (Votice, Bílina, Lysá nad Labem, Vlašim a Nymburk). V důsledku klesající plodnosti a úbytku narozených dětí by totiž infrastruktura ve zbylých obvodech zvládla pojmout i celou populaci dětí ve věku 2–6 let. Nejnižší kapacitní zatížení předpokládáme u ORP Vimperk, Jeseník a Lipník nad Bečvou, kde se hodnoty pohybují mezi 50 a 60 %. I při maximální docházce všech předškolních dětí by tak v těchto regionech zůstalo téměř 50 % kapacit MŠ a dětských skupin zcela nevyužito.

Tab. 6: Počet dětí ve věku 2–6 let v jednotlivých ORP za roky 2025 a 2035 v přepočtu na celkové kapacity mateřských škol a dětských skupin (v %)

2025			2035		
ORP	Kód ORP	v %	ORP	Kód ORP	v %
Uherské Hradiště	7207	102,27	Uherské Hradiště	7207	66,00
Rýmařov	8120	101,80	Přerov	7109	65,49
Broumov	5201	101,62	Zábřeh	7113	65,24
Šumperk	7111	101,61	Český Těšín	8104	65,15
Krnov	8114	101,54	Hustopeče	6207	65,07
Moravská Třebová	5308	101,54	Broumov	5201	64,25
Strakonice	3111	101,32	Česká Lípa	5101	63,85
Prachatice	3109	101,16	Náměšť nad Oslavou	6107	63,76
Přerov	7109	100,34	Milevsko	3107	63,76
Konice	7103	99,09	Prachatice	3109	63,73
Nový Bor	5106	97,22	Vítkov	8122	63,70
Český Krumlov	3103	96,57	Rýmařov	8120	63,60
Český Těšín	8104	95,54	Jilemnice	5104	63,50
Jilemnice	5104	94,62	Židlochovice	6221	62,77
Králíky	5305	93,98	Třinec	8121	61,95
Třinec	8121	93,66	Nový Bor	5106	61,45
Vrchlabí	5215	92,75	Krnov	8114	60,91
Vimperk	3116	90,57	Vimperk	3116	58,61
Lipník nad Bečvou	7104	87,57	Jeseník	7102	54,40
Jeseník	7102	86,47	Lipník nad Bečvou	7104	53,83

Zdroj: ČSÚ, MŠMT

Závěrem je třeba zdůraznit, že tuto demografickou projekci je nutné každoročně aktualizovat. Vzhledem k tomu, že vývoj české populace vykazuje značnou dynamiku a nestabilitu, bude i ten nejlépe koncipovaný projekční model vykazovat v čase určitou chybovost. Cílem naší analýzy bylo demonstrovat nejpravděpodobnější vývojový scénář založený na předpokladu, že se parametry úhrnné plodnosti a migrace budou v nadcházejícím období shodovat s průměrnými hodnotami sledovaného období 2023–2025.

Limity a rizika projekce

Vzhledem k tomu, že je model navržen pro každoroční aktualizaci na základě reálných dat, bylo upuštěno od klasické tvorby variantních scénářů (nízká, střední a vysoká varianta). Každoroční rekalibrace výchozí základny zajistí průběžnou korekci případných odchylek od projektované trajektorie. Tento přístup efektivně zamezuje riziku dlouhodobé projekční chyby – v případě jakéhokoli neočekávaného demografického vývoje lze totiž projekci snadno upravit tak, aby její výstupy pohotově odpovídaly aktuální realitě. Rozptyl odhadů se tak bude s každou další aktualizací postupně zmenšovat, což poskytne stabilní a flexibilní podklad pro plánování kapacit.

Pokud jde o odklady povinné školní docházky v souvislosti s legislativní novelou, model počítá s postupným poklesem počtu těchto dětí v mateřských školách. Předpokládá se lineární pokles jejich podílu až na cílovou úroveň 7 % ve všech ORP v roce 2030. V navazujícím období je pak podíl šestiletých dětí v mateřských školách udržován na této konstantní úrovni.

Předložená projekce indikuje budoucí vývoj počtu obyvatel do roku 2035 za předpokladu pokračování dosavadních demografických trendů. Vzhledem k tomu, že se úhrnná plodnost začíná v posledním období stabilizovat, mohly by projektované počty živě narozených dětí odpovídat budoucí realitě. Přestože případný rozsah budoucí kompenzace odložených porodů zůstává otevřenou otázkou, samotná věková struktura žen v reprodukčním věku neposkytuje pro nadcházejících 15 let dostatečný demografický potenciál, který by vedl k výraznějšímu kompenzačnímu nárůstu v absolutním počtu narozených. Klíčovým poznatkem tak zůstává zásadní nesoulad mezi teoretickou úrovní úhrnné plodnosti a reálnou věkovou strukturou ženské populace v reprodukčním období.

Značný limit představuje práce s poměrně krátkým časovým úsekem datové základny, což je přímý důsledek výše popsané nestability časových řad v posledních letech. Lze konstatovat, že projekce budoucího vývoje je v současnosti zatížena vyšší mírou nejistoty, a to v důsledku nedávných bezprecedentních společenských změn a externích šoků, které výrazně ztěžují standardní demografické modelování.

,

Kolektiv autorů projektu Datově-analytická podpora pro hodnocení a řízení vzdělávací soustavy ČR, 2026

Materiál je pod licencí Creative Commons CC BY SA 4.0

Uveďte původ – Zachovejte licenci 4.0 Mezinárodní

Zpracovali zaměstnanci

oddělení národních analýz,

odboru školské statistiky a analýz,

sekce informatiky, statistiky a analýz

Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy.

Dokument vznikl v rámci projektu s názvem:

Datově-analytická podpora pro hodnocení a řízení vzdělávací soustavy ČR

Registrační číslo projektu: CZ.02.02.XX/00/22_005/0002901

V případě dotazů nás kontaktujte:

ips.data@msmt.gov.cz

Spolufinancováno Evropskou unií

Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy

edu.cz